

Z. Helus:

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE PRO PEDAGOGY

Praha, Grada 2007, 280 s.

Dokladem mnohaletého odborného zaměření Z. Heluse na sociální psychologii a její využití v pedagogické praxi je jeho nová knižní publikace. Potěší sociální psychology a užitečná bude pro pedagogy. Proč? Protože předkládá zajímavé pojetí sociální psychologie, ze kterého citlivě vyvozuje poznatky a závěry pro všechny, kdo chtějí více porozumět a efektivně působit v oblasti výchovy a vzdělávání.

První část práce je věnována představení sociální psychologie. Výchozím pojmem jsou sociální souvislosti života člověka, které autor chápe v souladu se současnými trendy vývoje sociální psychologie poměrně široce a řadí sem působení jiných lidí a sdílení s nimi společných kulturních podmínek, ale také společensko-politické a ekonomické poměry a vliv masmédií. Každá komponenta sociálních souvislostí je podrobně rozebrána nejen ve smyslu co představuje, zahrnuje, obsahuje, ale také jak působí na jedince. Najdeme zde mnohé klasické a tradičně uváděné fenomény a s nimi spjaté autory, ale také např. problematiku gender, která má zřetelně sociálněpsychologickou podstatu. Není bez zajímavosti, že v této první, ale i v dalších částech autor staví sociální souvislosti života do vztahu s psychickým zdravím.

Ve druhé části se autor zabývá socializací, kterou po právu považuje za jednu z hlavních tematických oblastí sociální psychologie. Zdůrazňuje součinnost socializujících prostředí, přičemž důrazně upozorňuje na to, že kterékoli prostředí může v procesu socializace působit funkčně, stejně jako dysfunkčně. Zákonitě následuje otázka, jakými psychickými mechanismy se vnější socializační vlivy uplatňují při utváření socializované osobnosti. Vedle Bowlbyho attachmentu je pozornost věnována různým druhům sociálního učení.

Třetí část pojednává o sociální psychologii rodiny. Především té současné, jejich funkcích, typech, socializačních a výchovných stylech. Rovněž zde autor upozorňuje na funkční, méně funkční až dysfunkční rodiny, a to se zřetelem ke školnímu prostředí. Znalost rodinného prostředí může osvětlit výchovné a prospěchové problémy dítěte a je na učiteli, nakolik dokáže s rodiči navazovat spolupráci a pomoci jim nastolit případně vhodnější výchovné styly.

Stěžejní čtvrtá část je rozsahem nejdelší a je zaměřena na sociální psychologii školy a výuky. Pojetím školy jako instituce pro řízenou socializaci dětí a mládeže navazuje na druhou část, ale také na třetí, protože škola staví na vý-

sledcích socializace rodiny, případně je koriguje či kompenzuje nedostatky, aby vytvořila co nejlepší předpoklady pro úspěšné vzdělávání. Škola jako jedna z nejstarších společenských institucí vznikla proto, aby se výrazně podílela na zabezpečení kontinuity společnosti ve smyslu uchování hodnot, norem, rozvíjení vzdělanosti atd., a je tedy zřejmé, že společnost sama si stanovuje s pomocí nejrůznějších prostředků cíle a zabezpečuje fungování školy. To se týká také samotné výuky – obsahu učiva, které představuje významnou kulturní hodnotu, metod výuky i hodnocení výsledků z hlediska stanovených cílů. Ze sociálněpsychologického aspektu pak autor rozebírá vzájemné působení aktérů výuky a upozorňuje na četné fenomény, které se běžně ve výuce vyskytují (sociální percepce a poznávání, atribuce, klima školní třídy jako malé sociální skupiny aj.).

Důrazem na téma socializace a rodina autor netradičním způsobem přibližuje sociální psychologii a její potenciál pro efektivní působení školy (ve spolupráci s rodinným prostředím) jako jedné z nejdůležitějších sociálních institucí. Práce jako celek se vyznačuje důsledně jednotnou stavbou výkladu – od uvedení cíle každé části, vymezení hlavních pojmů, přes samotný výklad až po souhrn. Je bohatě prokládána příklady, které mají jednak ilustrativní charakter, ale slouží také jako ukázky možné interpretace. To vše vytváří nespornou didaktickou hodnotu práce a činí ji srozumitelnou a přístupnou pro pedagogy, kterým je určena. Svým pojetím a zaměřením na různé aspekty socializace je přínosná pro sociální psychologii, pro niž téma socializace je – ve shodě s autorem – tématem základním.

I. Slaměnik

J. Vymětal a kol.:

SPECIÁLNÍ PSYCHOTERAPIE

2. přepracované a doplněné vydání

Praha, Grada Publishing 2007, 400 s.

Jan Vymětal, profesor klinické psychologie, je přednostou Ústavu pro humanitní studia v lékařství 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Patří spolu se Stanislavem Kratochvílem ke špičkovým autorům českých knih o psychoterapii. Oba tvoří každý ze svého hlediska samostatnou „školu“ a poskytují svébytný přehled o všem relevantním ve světové psychoterapii – z čehož profitují čtenáři.

Vymětal vydal před lety v Psychoanalytickém nakladatelství Jiřího Kocourka v Praze tři významné publikace. Byl to Úvod do psychoterapie (1992), vedl kolektiv publikující Obecnou psychoterapii (1997) a rovněž kolektivní